

PRVA MEĐUNARODNA KONFERENCIJA O IZVJEŠTAVANJU O LGBT TEMAMA, od 17. do 18. svibnja 2013.

Porastom vidljivosti LGBT osoba, aktivista_kinja, povorki ponosa te drugih događaja koji su, u posljednjih deset godina, queer kulturu, LGBT pokret te ljudska prava podigli na razinu kada se ideološke stigme, politikanizacije te iskrivljavanja brišu s liste *modusa operandi* građana_ki Republike Hrvatske, svjesno je stvorena kreativna klima čiji cilj je informiranje i edukacija „čuvara demokracije“ te plasiranje provjerljivih informacija. Naime, u Zagrebu je od 17. do 18. svibnja 2013. održana prva „Međunarodna konferencija o izvještavanju o LGBT temama“ čiji je cilj bilo okupljanje medijskih stručnjaka_inja i novinara_ki koji_e se bave LGBT temama te, naravno, povezivanje pojedinaca_ki, redakcija i organizacija koji_e se bave izvještavanjem o LGBT temama. Program financira Europska unija, točnije, Europski instrument za demokraciju i ljudska prava u sklopu projekta „Drugačije društvo je moguće – Ujedinjeni_e za LGBT ravnopravnost“, kao i Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, uz podršku Hrvatskog Novinarskog društva, Agencije za elektroničke medije te Veleposlanstva Velike Britanije u Zagrebu.

Neke od bitnih karakteristika koje su obojale Konferenciju svakako su, s jedne strane, rasprave o specifičnosti LGBT tema u medijskom prostoru i davanje primjera pozitivnih praksi za daljnju primjenu te, s druge strane, prikazi o specifičnosti lokalnog konteksta izvještavanja o ovim temama koje proizlaze iz stanja medija i ljudskopravaškog standarda države. Koncept Konferencije postavljen je u obliku jutarnjih panela i popodnevnih radionica koje su se, paralelno uz etička razmatranja specifičnosti veza-nih uz temu, direktno doticale odgovornosti koja se nameće zbog potrebe za edukacijom LGBT zajednice i informiranjem šire javnosti. Unutar ove dvodnevne Konferencije, koja po prvi put dotiče jugoistočnu Europu specifikumom svog interesa, radilo se i na edukaciji mladih (ne)LGBT novinara_ki koji_e su, u suradnji s urednicima_ama radio stanica te američkih i europskih medija, učili_e osnove uređivanja radio emisija i politički korektnih termina koji se koriste, ili bi se trebali koristiti, u hrvatskom medijskom diskursu, a sve s ciljem realizacije niza emisija koje bi trebale biti emitirane tijekom godine na radio stanicama diljem Hrvatske. Važno je napomenuti kako ne iznenađuje što je upravo Hrvatska ta zemlja na čiju se inicijativu održava Konferencija, kako zbog svoje povezanosti s LGBT pokretom na području bivše Jugoslavije, tako i s obzirom na

povezanost organizatora (udruga Domino, koja se na međunarodnoj razini već više od desetljeća bavi promocijom, podržavanjem i zaštitom LGBT kulture i identiteta) s mrežama LGBT organizacija diljem regije i Europa od Kavkaza, preko Balkana, pa sve do većih medijskih organizacija Europe i sjeverne Amerike. Ideja, kao i tema te struktura Konferencije proizašla je iz kreativnog tima udruge Domino i njihovog trogodišnjeg iskustva vođenja najvećeg regionalnog LGBT portala „Queer.hr“ kao i, naravno, uspješnog djelovanja udruge na području LGBT kulture, javnih politika i edukacije.

Prvi radni dan protekao je u tonu upoznavanja i formalnih govora gdje su sve uzvanice pozdravili Zdenko Duka, predsjednik Hrvatskog novinarskog društva, Vesna Roller iz Agencije za elektroničke medije, Nicole Davison u ime Britanske ambasade u Zagrebu te Zvonimir Dobrović, izdavač za Queer.hr. Ono što je vrlo zanimljivo jest upravo činjenica da se Agencija za elektroničke medije po prvi put odazvala na financiranje i podršku medijskog događaja što je svakako i njihov osobni iskorak u stvaranju nove tradicije poštenijeg, objektivnijeg i uravnoteženijeg izvještavanja, ne samo na području LGBT ili ljudskopravaškog sadržaja nego medijskog sadržaja u cijelini. Upravo je na tom tragu podijeljen prvi dan „zasjedanja“ svjetskih stručnjaka_inja na tri cjeline koje su se osvrnule na odgovornost primjerenog pristupa LGBT temama, etičkim specifičnostima izvještavanja te identitetnim politikama. Ovaj set tema osnova je medijske pismenosti te opisa posla svakog novinara_ke, a o svojim iskustvima te primjerima iz prakse govorili su Aaron Hicklin, glavni urednik njujorškog magazina „Out“ i dopisnik za „Guardian“, zatim Benjamin Cohen, utemeljitelj „PinkNewsa“ najrelevantnijeg LGBT portala u Velikoj Britaniji te Karla Horvat Crnogaj, glavna urednica najvećeg regionalnog portala „Queer.hr“. Tematizirala se važnost novinarskog aktivizma jer se iz prezentacija moglo zaključiti kako bi izvještavanje o LGBT temama uvijek trebalo uključivati i segment aktivizma te odgovornosti prema primjerenom pristupu temi, s naglaskom na osnažujući pristup prema LGBT čitateljstvu i informativno-edukativni pristup k LGBT neprefiksiranom čitateljstvu. Organizatori_ce Konferencije mislili_e su na sve, pa se u tom smislu posvetilo vremena i raspravi o grafičkim prikazima nasilja, etičkim pitanjima autanja¹, viktimizaciji LGBT zajednice te ugrozama od eksploatacije životnih primjera. LGBT teme sadrže politički obojan moment bez obzira na to je li riječ o vijesti/temi iz politike, a jednako tako, LGBT životni stilovi otežano se odvajaju od LGBT kulture, koja je neodvojivo identitetna kultura. Na taj su način iz ove problematike proizašla pitanja uređivanja LGBT medija, kao i segmentacije njihova sadržaja.

¹ AUT (eng. out – izlaz, biti objavljen, aut) – termin koji je preuzet iz engleskog govornog područja, čiji je puni naziv *Coming out of the closet*/izlazak iz ormara. Autanje je dakle doživotni proces istraživanja te prihvaćanja vlastitog seksualnog identiteta, kao i razmjenu tog iskustva s obitelji, prijateljima, javnosti. S druge strane, u aktivizmu ili queer teoriji autanje preuzima dimenziju političkog opiranja te suprotstavljanja tradicionalnim stavovima. Preuzeto iz: Huremović, L. 2012.; *IZVAN ČETIRI ZIDA – Priručnik za novinarke i novinare o profesionalnom i etičkom izvještavanju o LGBT temama*; Sarajevski otvoreni centar, Sarajevo.

Drugog dana Konferencije promatralo se medij kao platformu te se u teoriji i praksi nastojalo rasvijetliti pojmove poput suradnje i odnosa između LGBT medija međusobno, i drugih medija, te uključivanja i aktivacije LGBT zajednice kao jednog od ključnih faktora za razvoj, funkcioniranje i ostvarivanje prava. Ovdje bih se referirao na Cohena koji je izjavio: „*Kada budemo imali_e jednaka prava, neće biti potrebe za Pink Newsom*“. Spomenuti portal za koji Cohen radi nije izuzetak od pravila jer bi se ova paradigma trebala i mogla usvojiti ne kao orwelovski model kreiranja društva nego kao pretakanje manjiskih u prava svakodnevice gdje ne bi bilo potrebe za interesnim i lobističkim pritiscima, za „dostojanstvom na kapaljku“ kao što je trenutno slučaj. Upravo je zato edukacijski tonaliteta Konferencije zvučan jer prenosi vrijednosti, znanja i strukture globalnog odjeka na mlade novinare_ke čija zadaća je educiranje i informiranje, a ne izigravanje „đavolje_g odvjetnika_ce“ u svrhu propagande krupnog kapitala i političkih moćnika_ca, a napose kreiranje „crno-žutog svijeta“² s opravdanjem ispunjavanja tobožnjih želja korisnika_ca medijskog sadržaja. Kako bi plasirani sadržaj, posebno kada je u pitanju izvještavanje o manjinama (u ovom slučaju LGBT zajednice), poprimio politički korektnu notu te ih upotpunio provjerljivim informacijama, radionicu terminologije održala je Lejla Huremović iz sarajevskog Otvorenog centra koji je u regiji poznat kao nezavisna, nepolitička i neprofitna organizacija koja promovira aktivno građanstvo kroz političku edukaciju te zagovara ženska i prava LGBT osoba kroz politike jednakosti³. Huremović je kroz pozitivne i negativne primjere prikazivanja LGBT sadržaja u medijima nastojala objasniti zašto su pojedini primjeri neprihvatljivi te koje sinonime iz LGBT pojmovnika za medijsko izražavanje treba koristiti. Primjera radi, termin homoseksualnost⁴ ili homoseksualizam koji se ne koriste zbog njihove medikalizirane povijesti i ideološke prefiksiranosti. Huremović je također i autorica

² U kontekstu bivšeg predsjednika Republike Hrvatske dr. Franje Tuđmana svi obojeni protivnici su bili neprijatelji države i narode, a sačinjavali su cijeli dugin spektar. U tom smislu termin se odnosio na sve ono ili one koji su prema njegovom mišljenju činili neprijatelje države. U ovom slučaju pojam se koristi kako bi opisao potrebu kreiranja sadržaja koji se neće vagati klasičnim dualitetom dobra i zla, koji je potreban ili manje potreban korisnicima medijskog sadržaja. Izražava potrebu za plasiranjem diversificiranog sadržaja kojem će namjera biti edukacija te kreiranje tolerantne i uključive zajednice, a ne državnih neprijatelja, kakvim se LGBT osobe smatraju.

³ Sarajevski otvoreni centar. Dostupno na: <http://www.soc.ba/index.php/bs/> (pristup: 3. lipanj 2013.).

⁴ Od objavljivanja DSM-II 1968. do 1973. godine, homoseksualnost, seksualna želja ili djelovanje upravljeno prema pripadniku istog spola, bilo je navedeno kao seksualna devijacija. Radna grupa za nazivlje Američke psihijatrijske udruge, 1973. je pod pritiskom mnogih stručnjaka i posebno grupa homoseksualnih aktivista, preporučila svojem članstvu izbacivanje kategorije homoseksualnosti i zamjenjivanje poremećajem seksualne orijentacije. Ova nova dijagnoza trebala se primijeniti na homoseksualne muškarce i žene koji su „uznemireni, u sukobu, sa svojom seksualnom orijentacijom ili je žele promijeniti“. Članovi psihijatrijskog udruženja glasali su o ovom pitanju, što je samo po sebi komentar o stanju znanosti u dvadesetom stoljeću. Promjena je odobrena, ali ne bez žestokih protivljenja nekoliko uglednih psihijatara koji su se poistovjetili s tradicionalnim gledanjem prema kojem homoseksualnost odražava fiksaciju na ranom stadiju psihoseksualnog razvoja i prema tome je u biti abnormalna. Dostupno na: *Leiblum SR, Rosen RC. Principles and practice of sex therapy. Third edition. The guilford press New York, 2000. ISBN 1-57239-574-6*

priručnika o profesionalnom i etičkom izvještavanju o LGBT temama⁵. Na kraju same Konferencije održana je i zaključna radijska radionica uz mentorstva Aarona Hicklina (Out magazin), Nataše Sukič (Radio Študent), Lejle Huremović (Sarajevski otvoreni centar) i Karle Horvat Crnogaj (Queer.hr). Tijekom dvosatnog kreativnog izražavanja nastao je niz prijedloga i nacрта radijskog sadržaja čija je svrha daljnja usmjerenost prema radio stanicama nacionalne pokrivenosti, s ciljem što većeg dosega, kao i prema lokalnim radio stanicama s ciljem decentralizacije učinka projekta. Uključene su i specifične inicijative koje imaju vlastito slušalačko tijelo poput studentskih radio inicijativa te online radio stanica.

Kroz dvodnevno druženje kolega_ica iz zapadnih i istočnih djelova planeta Zemlje mogla se uvidjeti diferenciranost kao i uniformiranost teoretskog i praktičnog pristupa temama kao što su: mediji, LGBT, ljudska prava, feministička i queer teorija itd. Naime, više nego vidljivo bilo je kako sudionici s područja jugoistočne Europe, kroz svoj aktivizam, medijski sadržaj, publikacije i javne nastupe, fokus promatranja društva i promjena podižu na teoretsku razinu s koje nastoje objasniti pojavnosti i ponuditi rješenja za probleme kojima je pogođena LGBT zajednica. Američki su pak kolege aktivizam, radikalizam i teoriju zamijenili prilagodljivijim *mainstream* modelom, kako je to predstavio Aaron Hicklin. Tako je magazin Out primjer srednje strujaškog maskuliniziranog „Cosmopolitana“ čija uloga je, uz pomoć svjetskih *brandova*, učiniti LGBT zajednicu vidljivijom i priznatijom. Upravo su ova dva konfrontirana ali povezana modela, svojstvena vlastitu podneblju, pokazala vrijednost i važnost prve „Međunarodne konferencije o izvještavanju o LGBT temama“ koja za cilj ima tendenciju tradicijskog okupljanja te kreiranja mreže stručnjaka iz cijelog svijeta, upravo kako bi se problematizirale i uklonile prepreke pred kojima stoji LGBT zajednica.

Petar Dukić,
petardukich@gmail.com

⁵ Huremović, L. 2012.; *IZVAN ČETIRI ZIDA – Priručnik za novinarke i novinare o profesionalnom i etičkom izvještavanju o LGBT temama*; Sarajevski otvoreni centar, Sarajevo.